

ULUSAL PAMUK KONSEYİ

PAMUK SEKTÖR RAPORU

2022

1. GİRİŞ

Pamuk ülkemiz tarımında büyük öneme sahip bir üründür. 2021/22 sezonu itibariyle, içinde yer aldığı "Tahıllar ve diğer Bitkisel Ürünler" grubunda buğdaydan sonra **2. Büyük hasılaya sahip**, grup alanının %3,5'inde grup toplam gelirinin %19,4'ünü, pazarlanan gelirinin ise %24,3'ünü sağlayan "Alan Verimliliği" en yüksek ürün konumunda bulunmaktadır¹. Ayrıca yüksek tarımsal üretim değerinin yanı sıra girdi yoğun bir üretim dalı olması nedeniyle tohum, gübre, ilaç, makina sanayileri ve ticareti ile tarım işçilerinden oluşan çok geniş bir kesimin gelir kaynağı durumundadır.

Bunların yanı sıra pamuk, asıl ve yan ürünleriyle otuz kadar sanayiye ham madde sağlayarak ülke ekonomisine katkısını katlanarak artırmaktadır. Örneğe 2021/22 sezonunda üretilen **2 milyon 250 bin ton** kütlü pamuktan yaklaşık değerlerle **833 ton lif pamuğun** yanı sıra **993 bin ton çığit** ve bu çığitten **149 bin ton yemeklik yağ**, **695 bin ton yemlik küspe** elde edilmiş olması; ayrıca **149 bin ton linter** ile **150 bin ton pamuk telefinin** tıbbi malzeme ve kozmetik başta olmak üzere bir çok sanayimizin kullanıma sunulmuş bulunmasıdır. Bütün bu ham maddeler ilgili sanayilerde işlenmek suretiyle katlanarak artan değerlerle ekonomiye kazandırılmaktadır. Bu anlamda sadece asıl ürün 'lif pamuk' örnek alındığında **2021 yılında 864 milyon dolar** değerindeki yerli pamuk ham maddesinin tekstil ve hazır giyim sanayilerimizde işlenerek **brüt 16,3 kat, net 3,08 kat** değer artışlarıyla ülkemiz ekonomisine kazandırılmış olduğu görülmektedir². Ayrıca, yerli pamukla **asli değerinin 3,9 katı** kadar cari fazla yaratılmış olması söz konusu bu kazanımın önemini daha da artırmaktadır³.

Öte yandan, sahip olduğumuz agro-ekolojik potansiyelin yurt içi pamuk talebinin gerek miktar gerekse kalite olarak daha büyük oranlarda yerli üretimle karşılanmasına elveriyor olması bu kazanımların daha da arttırılmasını mümkün kılmaktadır. Geçen sezon itibariyle uygulamaya giren GDO'suz Türk Pamuğu **GMO Free Turkish Cotton** garanti markamız pandemi nedeniyle daha da güçlenen doğal ürün talebiyle birlikte anılan bu fırsatın faydaya dönüştürülmesinin etkin bir aracı olacak potansiyele sahiptir. Aynı zamanda ülkemiz dış ticaretinin en önemli sektörleri olan tekstil ve hazır giyim sanayilerimizin hammadde de dışa bağımlılığını azaltarak, küresel rekabet gücünün gelişmesini sağlayacak olan bu fırsatın faydaya dönüştürebilmesi için yerli pamuk üretimimizin güncel sorunlarının bu raporun sonuncu bölümünde maddeler halinde sıralı öneriler yardımıyla çözülmesi ve desteklemenin kaldıraç olarak kullanılacağı doğru politikalarla pamuk üretiminin istikrarlı hale getirilmesi, ayrıca **sürdürülebilirlik projelerine gereken önem verilerek üretimin hızla artan oranlarda sürdürülebilirlik ve izlenebilirlik etiketlerine sahip ürünlerden oluşmasının sağlanması** ve bu bağlamda **GMO Free Turkish Cotton garanti markasına gereken önem verilerek uluslararası düzeyde tanıtım ve kullanımının yaygınlaştırılması** gerekmektedir.

¹ İlgili TÜİK istatistikleri izleyen yılın ikinci yarısında yayımlandığı için, bu değerler UPK Sektör Raporlarında bir yıl gecikmeli olarak verilebilmektedir.

² UPK: Pamuğun Türkiye İçin Ekonomik Önemi (2021)

³ UPK: Pamuğun Türkiye Tekstil ve Hazır Giyim Sanayilerindeki Katma Değer Artışı (2021)

2. DÜNYA PAMUK DURUMU

Pamuk, üretim ve tüketim açılarından, dünya genelinde **68 ülkenin** doğrudan ilgi alanında olan bir endüstri bitkisidir; bu ülkelerin **45'inde** hem üretilmekte hem de tüketilmekte (Sanayide ham madde olarak kullanılmakta), geri kalan **23 ülkede** ise sadece tüketilmektedir. Bu yaygınlığına karşılık dünya pamuk üretiminin neredeyse tamamı (%99,5) ülkemizin **6. sırada** yer aldığı 10 büyük pamuk üreticisi ülke tarafından gerçekleştirilmektedir; bunlar Çin, Hindistan, ABD, Brezilya, Avustralya, **Türkiye**, Pakistan, Özbekistan Arjantin ve Yunanistan olarak sıralanmaktadır. Dünya pamuk kullanımının da yine, %85 gibi önemli bir kısmı ülkemizin **4. sırada** yer aldığı 8 büyük pamuk tüketicisi ülke tarafından gerçekleştirilmekte ve bu ülkeler Çin, Hindistan, Pakistan, **Türkiye**, Vietnam, Bangladeş, Özbekistan ve Endonezya şeklinde sıralanmaktadır.

Üretim ve tüketimindeki yaygınlık pamuğa önemli bir **küresel emtia** özelliği kazandırmaktadır. Son yıllarda üretim ve kullanımın üçte biri seviyelerine çıkan pamuk dış ticaretinde de yine bazı ülkeler öne çıkmaktadır: Dünya pamuk ihracatının **%80** kadarı 6 büyük ihracatçı ülke (ABD, Brezilya, Avustralya, Hindistan, Yunanistan ve Batı Afrika-CFA ülkeleri: Mali, Benin, Burkina Faso) tarafından yapılırken, dünya pamuk ithalatının **%70** kadarı ülkemizin **4. Sırada** yer aldığı 5 büyük ithalatçı ülke (Çin, Vietnam, Bangladeş, **Türkiye** ve Pakistan) tarafından gerçekleştirilmektedir. **Buna göre Çin, Hindistan, Pakistan ve Türkiye hem üretim hem de tüketimde öne çıkan dört büyük pamuk ülkesi olarak, özel bir rekabet grubu oluşturmaktadır.**

Uluslararası Pamuk Danışmanları Komitesi (**International Cotton Advisory Committee-ICAC**) istatistiklerine göre geçen dört sezon (2018/19...2021/22) ile içinde bulunduğumuz 2022/23 sezonu⁴ itibariyle dünya pamuk durumu **Çizelge 1'**de özetlenmiş olup, dönem boyunca ortaya çıkan başlıca gelişmeler şunlardır:

(Çizelgede 2022/23 sezonunda bir önceki sezona göre azalan değerler "kırmızı", artan değerler ise "mavi" renkle işaretlenmiştir.):

- 2019/20 sezonunda 34 milyon 493 bin ha'a çıkarak, 1995/96 sezonundaki tarihi rekorun sadece %5 kadar gerisinde kalan **Dünya pamuk ekim alanları** izleyen sezonda hızlı bir azalma ile 31,5 milyon ha'a gerilemiş ancak daha sonra 32,5 milyon ha seviyesinde dengeli bir seyir kazanmış bulunmaktadır. Yakın gelecekte bu seviyesinin korunması beklenmektedir.
- **Dünya pamuk tarla verimleri** de aynı süre zarfında 786 kg/ha seviyesinden bir miktar gerileyerek 750 kg/ha ortalama değerinde dalgalı bir seyir izlemekte ve yakın gelecekte bu seyrin değişeceğine dair bir beklenti bulunmamaktadır.
- **Dünya pamuk üretimi** 2019/20 sezonundaki ani yükseliş ve izleyen sezondaki ani düşüşün ardından son iki sezon itibariyle, 24 milyon seviyelerinde belirli bir dengeye kavuşmuş durumdadır. Bu bağlamdaki en önemli gelişme stoklardaki dalgalanma ve bunun fiyatlara yansımaları olmuştur. 2019/20 sezonunda %96 seviyesine çıkmış olan **Bitiş Stoğu/Tüketim oranı** geçen sezon itibariyle %77'ye düşmüş ve bu gerileme, diğer bir çok etkenle birlikte pamuk fiyatlarının artmasına yol açmıştır. Fiyatlardaki bu değişiklik izleyen sezon (2022/23) tüketiminin azalmasına ve bu azalma da Bitiş Stoğunun ve dolayısıyla fiyatlardaki

⁴ ICAC istatistiklerinde '**pamuk üretim sezonu**' olarak '**01 Ağustos-31 Temmuz**' arası dönem esas alınmaktadır. Ülkemizin de içinde olduğu pamuk ülkelerinin çoğunluğu bu tanıma uymakta, ancak Çin: 01 Eylül-30 Ağustos, Hindistan: 01 Ekim-30 Eylül ve Avustralya: 01 Nisan- 31 Mart arası dönemleri pamuk üretim sezonu olarak kabul etmektedir.

gerilemenin başta gelen nedeni olan Bitiş Stoğu/Tüketim Oranının yükselerek %92 seviyesine çıkmasına neden olmuştur. Bu bulgulardan hareketle gelecek sezon (2023/24) ekim alanlarında ve buna bağlı olarak da üretimde nispi bir azalma öngörülmesi yanılığ olmayacaktır. Ne var ki, üretimdeki bu azalmayla birlikte yüksek stokların fiyatlar üzerindeki baskısının ortadan kalkması ve fiyatların tekrar artma eğilimi kazanması mümkün olabilecektir.

Çizelge 1. Dünya Pamuk Durumu*

	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23**
Alan (ooo ha)	33,040.50	34,493.76	31,495.19	32,633.85	32.626.81
Verim (Kg/ha)	786.39	761.60	763.84	764.81	743.90
(milyon ton)					
Üretim	25,982.88	26,270.54	24,057.16	24,958.63	24,270.86
Başlangıç Stoğu	19,434.28	19,339.39	22,115.41	20,537.14	19,786.75
İthalat	9,221.96	8,770.71	10,665.50	9,781.06	8,662.00
Tüketim	26,011.57	23,049.83	25,567.61	25,699.89	23,033.72
İhracat	9,283.59	9,209.20	10,724.92	9,774.03	8,661.88
Bitiş Stoğu	19,339.38	22,110.71	20,537.14	19,786.75	21,054.02
Btş.Stok/Tüketim(%)	0.74	0.96	0.80	0.77	0.92

- ICAC, Global, Supply and Demand, 2022/23 tahmin. (icac.org)
- (Kırmızı=bir önceki sezona göre azalan, Mavi=artan değerler)

3. TÜRKİYE PAMUK ÜRETİMİ VE DURUMU

Son beş sezon itibariyle dönemi ülkemiz pamuk üretimi ve durumu Çizelge 2 ve Çizelge 3'te özetlenmiş olup, dönem sonunda ortaya çıkan başlıca gelişmeler şunlardır:

- Pamuk bilançosundaki olumsuzluklar nedeniyle gerileme eğilimine giren pamuk ekim alanları 2020/21 sezonundaki son kırk yılın en düşük değeri olan 359 bin ha seviyesinden sonra

bilançodaki iyileşmeyle 2021/22 sezonunda 432 bin ha'a yükselmiş, aynı sezonda bilançonun daha da iyileşmesi sonucunda daha da artarak içinde içinde bulunduğumuz 2022/23 sezonunda 550 bin ha'a çıkmıştır.

Bu sezonda oldukça sıcak ve kurak iklim koşullarına rağmen üreticilerimizin kültürel işlemlerini bu zorlu koşullara beceriyle uyarlaması sayesinde bir önceki sezonun yüksek tarla verimi büyük ölçüde korunabildiği ve böylece kütlü ve lif pamuk rekoltesinde tarihi rekor seviyelere (2 milyon 750 bin ton ve 1 milyon ton) ulaşılmış olduğu tahmin edilmektedir. Ne var ki, bu sezonda küresel ve ülkesel ekonomilerde yaşanan yüksek enflasyon etkisiyle üretim maliyetlerinin olağan üstü ölçülerde artmasına karşılık ürün fiyatlarındaki artışın maliyetlere oranla sınırlı kalması pamuk üretim bilançosunun daralmasına yol açmıştır. Bu nedenle gelecek sezonda, eğer gerekli destekleme yapılmayacak olursa, ekim alanları ve üretimin mevcut değerlerini korumasının mümkün olamayacağı görülmektedir.

Çizelge 2. Türkiye Pamuk Üretimi

	2018/19*	2019/20*	2020/21*	2021/22*	2022/23**
Ekim Alanı, bin ha	518	478	359	432	550
Kütlü Üretimi, bin ton	2.570	2.200	1.774	2.250	2.750
Kütlü Verimi, kg/da	494	460	494	520	500
Çırçır Randımanı**	36	38	37	37	36.4
Lif Üretimi, bin ton	977	814	656	833	1.000
Lif Verimi, kg/da	188	170	183	192	182

*TÜİK Bitkisel Üretim İst.2022. **UPK Tahmini

(Kırmızı=bir önceki sezona göre azalan, Mavi=artan değerler)

- Türkiye pamuk tüketiminin küresel salgın sonrasında artan taleple birlikte 2022/23 sezonunda 1 milyon 649 bin ton'a çıktığı tahmin edilmektedir (Çizelge 3).
- Bu bağlamda dikkatle değerlendirilmesi gereken önemli gelişme tüketimdeki %2 gibi sınırlı bir artışa, ayrıca ihracatta da hiç bir gelişme olmamasına lif pamuk arzının artışını sürdürerek 3 milyon 285 bin ton'dan **3 milyon 742 bin tona** çıktığının tahmin edilmesidir. Sanayicilerin giderek artan oranlarda yüksek stoklu çalışmaya geçmesinden kaynaklanan bu uygulama sonucunda lif pamuk ithalatı artmakta ve daha önce %50..60

aralığında seyretmekte olan **Bitiş Stoku/ Kullanım Oranı (1) ve (2)'in %70..90** bandına çıkmış bulunmaktadır.

Ham madde fiyatlarındaki dalgalanmalardan korunma çabasının ürünü olan bu durumun özellikle hasat dönemlerinde artan ölçülerde pamuk fiyatlarının baskılanmasına neden olacağı bilinmelidir.

- Son beş yıllık dönemde tüketimdeki istikrara karşılık üretimin dalgalı bir seyir izlemesi değişken arz açıklarına neden olmuş ve bu açıklar 786 bin ton ile başladıktan sonra 2019/20 sezonunda bir milyon ton'u aşan ve izleyen sezonlarda devamlı artarak içinde bulunduğumuz 2022/23 sezonu itibariyle **1 milyon 200 bin ton'a** çıktığı tahmin edilen **lif pamuk ithalatlarıyla** kapanmıştır.
- Aynı dönemde **lif pamuk ihracatı** 155 bin ton ile başlayıp 98 bin tona geriledikten sonra 127 bin ton'a çıktığı ve o yıldan bu yana aynı değerde olduğu tahmin edilmektedir.

Çizelge 3. Türkiye Lif Pamuk Durumu

	2018/19*	2019/20*	2020/21*	2021/22*	2022/23**
Başlangıç Stoku	984	911	1171	1282	1542
Üretim	977	814	656	833	1000
İthalat	786	1017	1160	1170	1200
Toplam Arz	2747	2742	2987	3285	3742
İhracat	155	98	127	126	126
Tüketim	1679	1474	1577	1617	1649
Bitiş Stoku	911	1171	1282	1542	1967
S/K Oranı***	0,50	0,74	0,75	0,89	1,19
Ort.Fiyat **** (TL/kg)	8,62	9,64	11,06	20,82	38,055
(USD/kg)*****	1,79	1,70	1,578	2,34	2,30
Cotlook A Ind (USD/kg)*****	1,86	1,70	1,87	2,43	2,53

*2018..2021 :ICAC, Country_Online_2022_09_01 (2021/22: Tahmin)

**2022/23: UPK Tahmin

*** S/K Oranı: Bitiş Stoku/Tüketim

**** Ort.Fiyat: 2018..2021: İzm.Tic.Bors. - Yıllık Tescil Bülteni, Mahlıç Pamuk Ort.

Kıymeti. 2022: İzmir Tic. Borsası Ekim ayı Tescil Bülteni; 31 ve 41 Renk Ort.Fiyatı

***** TL/USD çevrimleri: TCMB yıllık Ort. Dolar kurlarına göre

***** ICAC, Cotton This Month, 15.Dec.,2022

(Kırmızı=bir önceki sezona göre azalan, Mavi=artan değerler)

- **Stok/Kullanım oranlarında** son dört sezondur istikrarlı bir artış görülmekte ve bu sezon itibariyle bu oranın 1,19 gibi oldukça yüksek bir değere ulaştığı tahmin edilmektedir. Bu önemli değişiklik, dünya genelindeki benzer gelişmenin ülkemizdeki yansımaları olarak değerlendirilmektedir.
- Geçen beş yıllık dönemin ilk üç yılında ülkemiz **lif pamuk fiyatları** 8,62 TL/kg'dan 11,06 TL/kg'a artan bir seyir izlemiş görünmekle birlikte bunların ABD Doları karşılıkları 1,79'dan başlayarak 1,578 gerileyen azalmadan ibarettir. 2021/22 sezonunda ise olağanüstü bir hasat dönemi yaşanmış; pamuk fiyatları dünya piyasaları paralelinde beklenmedik ölçüde gelişerek 20,82 TL/kg (2,34 USD/kg) seviyesine yükselmiştir. Bu değer bir önceki sezona göre **%100'e yakın bir artış** anlamına gelmektedir. Bu değer ABD Doları karşılığı da, TCMB 2021-Q4 dönemi ortalama kuru 10,42 TL üzerinden **2,34 USD/kg** olup bu aynı dönemin **Cotlook A Index fiyatından (2,43 USD/kg)** sadece 9 cent düşük bir değerdir. İçinde bulunduğumuz 2022/23 sezonunda ise örnek olarak alınan, İzmir Ticaret Borsası Ekim ayı Tescil Bülteni; 31ve 41 Renk Ort. Fiyatı 38,055 TL/kg, 2,30 USD/kg olup bu fiyat Cotlook A Index fiyatının 23 cent gerisindedir. Bu sonuçlardan hareketle ülkemiz pamuk piyasalarının ABD başta olmak üzere dünya piyasalarını yakından izleyip etkilendiğini ve Cotlook A endeksinin bu anlamda oldukça güvenli bir gösterge olduğunu ileri sürmek yanlış olmayacaktır.

4. TÜRKİYE PAMUK ÜRETİM MALİYETLERİ

Her yıl Konseyimiz koordinasyonunda yapılmakta olan **cari pamuk üretim maliyetlerinin tespitine dair çalışma** 2022/23 sezonu için de tekrarlanmıştır. Bu amaçla ülkemiz pamuk bölgelerindeki kuruluşlardan bilgi istenmiş, bunların 15'inden cevap alınmış, gelen cevapların ikisi aynı bölgedeki diğer kuruluşlardan çok farklı değerler içermesi nedeniyle değerlendirme dışında tutulmuş, geri kalan 13 kuruluşun maliyet verileri bölgeler itibariyle gruplandırmak ve her bölgeye ülkesel ekim alanındaki payları itibariyle ağırlık vererek ülke ortalamasına katmak suretiyle yapılan değerlendirme sonuçları aşağıda özetlenmiştir. **(Çizelge 4).**

Buna göre;

- Bir önceki sezon 3.241 TL/da ve 6,55 TL/kg-kütlü olan **ülke ortalaması pamuk üretim maliyetleri** 2022/23 sezonunda alan birimi başına %104,35, ürün birimi başına ise, %102,29 oranında artarak 6.623 TL/da ve 13,25 TL/kg değerlerine yükselmiştir.
- **Bölgeler itibariyle üretim maliyetleri**, bu sezon iklim koşullarının ülke genelinde önemli farklılıklar göstermemesine bağlı olarak, Ege ve GAP bölgesinde ülke ortalamasına çok yakın, Çukurova'da ise ülke ortalamasından %12 kadar daha düşük olmuştur.
- 2022/23 sezonu ülke ortalaması tarla verimi için 500 kg/da tahminine göre **kütlü pamuk birim üretim maliyetlerinin** Ege'de 13,56, GAP'ta 13,58, Çukurova'da 11,59 kg/kütlü olduğu bulunmuş, **Ülke Ortalaması** için ise **13,25 TL/kg-kütlü** değeri hesaplanmıştır.
- Maliyet kalemleri incelendiğinde üretim maliyetlerindeki artışın büyük ölçüde bir önceki yıla göre %223, %122, %254 ve %138 oranlarında artan **akaryakıt, ilaç, gübre** ve **makineli hasat** fiyatlarından kaynaklandığı görülmüştür.

Çizelge 4. 2022 Yılı Pamuk üretim maliyetleri

Bölge	KAYNAK KURUMLAR	BİRİM MALİYETLER	
		TL/dekar	TL/kg-kütlü*
Ege	Aydın Tic.Borsası (Makinelı Hasat)	6.476	12,95
Ege	Söke Ticaret Borsası (Makinelı hasat)	6.719	13,44
Ege	Menemen Ziraat Odası (Makinelı Hasat)	6.350	12,70
Ege	TARİŞ (Makinelı Hasat)	7.580	15,16
Ege Ortalama (Ekim alanı payı: %22,17)		6.781	13,56
Çukurova	Çukobirlik	6.350	12,70
Çukurova	Yüreğir Ziraat Odası	5.557	11,11
Çukurova	Adana Tic. Borsası	5.480	10,96
Çukurova Ortalama (Ekim Alanı payı: %16,58)		5.796	11,59
GAP	Şanlıurfa Ziraat Odası (Cazibeli sulama)	5,980	11,96
GAP	Şanlıurfa Ziraat Odası (Pompaj sulama)	7.350	14,70
GAP	Diyarbakır Yenişehir Zir. Odası (Makinelı Hasat)	7.154	14,31
GAP	G.Antep Şehit Kamil Zir.Odası	6.998	14,00
GAP.	G.Antep Ticaret Borsası	6.469	12,94
GAP Ortalama (Ekim alanı payı: %61,25)		6.790	13,58
TÜRKİYE ORTALAMA PAMUK ÜRETİM MALİYETİ		6.623	13,25

* Türkiye ortalaması (500 kg/dekar) verim tahminine göre.

5. TÜRKİYE PAMUK ÜRETİM BİLANÇOSU

Üreticilerin **ekim kararı** üzerindeki en önemli etken kuşkusuz pamuk üretiminden ekonomik kazanç sağlayıp sağlayamadıkları olmaktadır. Bunu anlamanın yegane yolu enflasyondan arındırılarak reel değerlerine indirgenmiş cari değerle **yıllık bilançolar** yapmak ve bunları pamuk ekim alanlarındaki değişmelerle karşılaştırmaktır. Bunun yanı sıra söz konusu bu analiz desteklemelerin üreticilerin ekim kararı üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi ve **bu etkinin arttırılması için miktar, yöntem ve takvim bağlamında yapılması gerekenler** hakkında da yol gösterici olmaktadır.

Çizelge 5'te 2019, 2020, 2021 ve 2022 yılları kütlü pamuk üretim bilançoları ile bu bilançolarda bir önceki sezona göre ortaya çıkan (% cinsinden) değişmeler görülmektedir.

Buna göre:

- **2019 yılında** 478 bin ha alanda pamuk ekilmiş, 459 kg/da verimle 2 milyon 193 bin ton kütlü pamuk rekoltesi sağlanmıştır.
- Dekar başına 1.873 TL maliyetle sağlanan bu ürünün kg başına maliyeti 4 lira 8 kuruş olmuş ve bu ürün 3 lira 76 kuruşa satılarak **-32 kuruş/kg-kütlü Brüt Marj** (zarar) oluşmuştur.
- Aynı yıl için 62 TL/da mazot, 4 TL/da gübre desteği ve 82 kuruş/kg-kütlü fark ödemesi olmak üzere beher kg kütlü için **toplam 96 kuruş Net Destek** hak edilmiş, ancak toplam ödemenin ertesi yılın Mayıs ayında yapılmasına bağlı olarak, aradan geçen süre zarfında para değerindeki azalma (**TÜİK-TGFE: Tarımsal Girdi Fiyat Endeksine göre hesaplanmıştır.**) nedeniyle bu Net Desteğin **reel karşılığı 87 kuruş/kg-kütlü** değerine düşmüştür.
- Böylece 2019 yılı pamuk bilançosu kg-kütlü başına **54 kuruş Net Marj** ile, bir başka ifadeyle **maliyetin %13,31'i kadar bir kazançla** kapanmıştır.
- Bu olumsuz bilanço, ayrıca desteklemede münavebe koşulunun devreye girmesi ve 2020 desteklerine dair resmi açıklamanın zamanında yapılmaması üreticilerin önemli ölçüde pamuktan vazgeçmesine neden olmuş ve 2020 yılı ekim alanları %25 azalarak, geçen 30 yılın en düşük değeri olan 359 bin ha'a gerilemiştir.
- **2020 yılında** ekim alanlarındaki büyük daralmaya karşın, tarla verimin %8 artması sayesinde rekolteadaki azalma %19 ile sınırlı kalarak **1 milyon 774 bin ton** olmuştur.
- Benzer şekilde alan birimine üretim maliyetinin önceki yıla oranla %25 artmasına rağmen, kg-kütlü başına maliyet artışı %16 ile sınırlı kalarak 4 lira 75 kuruş olmuştur. Ayrıca ürün önceki sezona göre %44 oranda yüksek fiyatla, 5 lira 40 kuruşa satılarak, kg-kütlü başına **65 kuruş Brüt Marj** (kazanç) oluşmuştur.
- Mazot ve gübre desteklerinin önceki yıllarla aynı kalmasına karşın, fark ödemesi desteğinin brüt %38 artarak 1 lira 10 kuruşa yükselmesi sonucunda Net Destek Toplam değeri **1 lira 23 kuruş** olmuştur. Mayıs 2019-Mayıs 2020 dönemi TGFE oranından (%17,52) hareketle, bu desteğin **reel değerinin 1lira 2 kuruş olduğu**

bulunur ki, bu durumda 2020 yılı pamuk bilançosu kg-kütlü başına 1 lira 67 kuruş Net Marj veya bir başka ifadeyle **maliyetin %35,23'ü kadar bir kazançla** kapanmış olduğu anlaşılmaktadır.

- Nitekim 2020 yılındaki bu olumlu bilanço **2021 yılında** üreticilerin tekrar pamuğa dönmelerini sağlamış ve ekim alanları %34 artarak 480 bin ha'a çıkmıştır. Böylece önceki yılın verim değerlerinin korunmasıyla birlikte rekolte de %34 artışla 2 milyon 250 bin ton'a çıkmıştır.
- **2021'de** üretim maliyetleri alan ve ürün birimi bazında **%38** ve **%31** gibi önemli oranlarda artmıştır. Buna karşılık ürün fiyatlarının da **%97** oranında artması sonucunda kg-Kütlü başına **4 lira 42 kuruş** gibi, önceki yılın 5 katından fazla bir **BRÜT MARJ** oluşmuştur. Enflasyon oranında reel değerlere indirgenen desteklerle birlikte söz konusu brüt marj, önceki yıla göre **%204'lük** bir artışla **5 lira 8 kuruş büyüklüğündeki bir Net Marj'a** yükselmektedir, ki bu değer **üretim maliyetinin %81,58'i büyüklüğünde bir kazanç** anlamına gelmektedir.
- 2021'i pamuğun altın yılı yapan bu bilanço beklendiği gibi üreticilerin bir sonraki yıla (2022) ilişkin kararlarına olumlu yansımış ve 3.Bölümde ayrıntıları verilen ekim alanı, verim ve üretim rekor değerleri ortaya çıkmıştır.
- **2022'de** önceki yıla göre **üretim maliyetlerinin %113** oranında artarak **kg-Kütlü başına 13 lira 25 kuruşa** çıkmasına karşılık **pamuk kıymetindeki artışın %66 ile sınırlı kaldığı** ve bunun sonucunda **kg-kütlü başına 4 lira 41 kuruşluk bir Brüt Marj** oluştuğu tahmin edilmektedir.
- Bu bağlamda Mazot ve Gübre Destekleri sırasıyla **%303** ve **%425** oranlarında arttırılarak **250** ve **21 TL/da** seviyelerine çıkarılmış, başlangıçta önceki iki yıla aynı kalacağı duyurulan Fark Ödemesi Desteği de daha sonra **%45** arttırımla **1,6 TL/Kg** yapılmak suretiyle **Net Destek Toplamı 2,14 TL/kg-kütlü** değerine yükselmiştir. Ne varki bu değer enflasyon etkisinden arındırılmak üzere TÜİK'in Mayıs 2021-Mayıs 2022 dönemi **%138,15 TGFE** oranında reel değere indirgenildiğinde Net Destek Toplamının hala **-0,82 TL/kg-Kütlü** olduğu, bir başka deyişle verilen desteğin ilgili harcamaları karşılamada kg-kütlü başına **82 kuruş** eksik kaldığı, dolayısıyla gerçek **Net Marj'ın 3,60 TL/kg-kütlü** ve **%27,15 TL/Maliyet** olduğu anlaşılmaktadır.
- Son dört yılın (sezonun) bilançoları üzerinde yapılan değerlendirmeler bizi şu bulgulara ulaştırmaktadır:
 - **Destekleme** ülkemiz pamuk üretiminde **istikrarın temel koşulu, üretimi geliştirmenin anahtarıdır.**
 - Pamuk üreticilerimizin gelecek sezonun ekim kararındaki temel ölçüt bir önceki sezonun pamuk bilançosunun **TATMİN EDİCİ DÜZEYDEKİ POZİTİF NET MARJLA** kapanmış olup olmadığıdır; negatif net marj üreticiyi pamuktan uzaklaştırırken, pozitif net marj pamuğa yaklaştırmakta ve bu etki marjın büyüklüğü ile orantılı olmaktadır.

Çizelge 5. TR Kütlü Pamuk Bilançosu*

	2019	2020	2021	2022	2022/2021
Ekiliş, bin ha	478	359	480	550	%15
Kütlü rekoltesi, bin ton	2.193	1.774	2.250	2.750	%22
Kütlü verimi, kg/da	459	494	520	500	-%4
Maliyet, TL/da	1.873	2.345	3.241	6.623	%104
Maliyet, TL/kg-kütlü	4,08	4,75	6,23	13,25	%113
Kıymet, TL/kg-kütlü	3,76	5,4	10,65	17,66	%66
Brüt marj, TL/kg-kütlü	-0,32	0,65	4,42	4,41	%0
Destek (mazot), TL/da	62	62	62	250	%303
Destek (gübre), TL/da	4	4	4	21	%425
Fark Ödemesi, TL/kg-kütlü	0,8	1,1	1,1	1,6	%0
Net Destek (Toplam), TL/kg-kütlü	0,96	1,23	1,23	2,14	%75
TGFE Mayıs-Mayıs Değişimi, %	10,17	17,52	45,61	138,15	%202,89
Reel Destek (Toplam), TL/kg-kütlü	0,87	1,02	0,67	-0,82	-%222,46
NET MARJ, TL/kg-kütlü	0,54	1,67	5,08	3,60	-%29,26
NET MARJ, % Maliyet	%13,31	%35,23	%81,58	%27,15	-%66,71

* UPK 2022 Kütlü Pamuk Bilançosu Raporu

6. TÜRKİYE PAMUK ÜRETİMİNİN SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Ülkemiz pamuk üretiminin sorunlarını yüksek üretim maliyeti, verim ve kalite kayıpları, desteklerin etkinleştirilmesi ve pazarlama, sürdürülebilirlik ve farkındalığın geliştirilmesi ana başlıkları altında toplamak mümkündür. Bu sorunların çözümü için konseyimizce geliştirilen **olurlu çözüm önerileri** aşağıda bu başlıklar altında maddeler halinde sıralanmıştır:

a. Yüksek üretim maliyeti

1. Bakanlıkça tarım ilaçları ve mineral gübreler için **etkin madde içeriği esasına dayalı tavan fiyatlar** belirlenmeli ve bu fiyatlara belirli aralıklarla güncellenerek denetlenmelidir.
2. Tarımsal üretim girdilerinin **KDV oranları** düşürülmelidir.
3. Özellikle ilaçlamada yüksek kapasiteli, modern teknoloji ürünü makine ve ekipmanlardan küçük büyük bütün çiftçilerin yararlanması sağlanmalı, bu amaçla pahalı ve kullanımı bilgi ve deneyim gerektiren bu araçların, makinalı hasat örneğindeki benzer şekilde, **çiftçi örgütleri ve müteahhitler aracılığında ortaklaşa kullanımı** teşvik edilmelidir.
4. Makinalı pamuk hasadı, ilaçlama vd **müteahhitlik hizmeti bedellerinde** uygulanmakta olan KDV oranı %1'e indirilmelidir.
5. Zirai ilaçların ve gübrelerin kullanılmasına yönelik **eğitim ve yayım çalışmaları** yaygınlaştırılmalıdır.
6. Maliyetin kontrol altına alınması, doğal afet risklerinin azaltılması ve tarla veriminin artırılması amacıyla **temel meteorolojik veriler** Ziraat Odaları ile paylaşılmalı ve bu verilerin üreticiye ulaştırılması sağlanmalıdır.
7. Toprak neminin, sıcaklığının ölçülmesi, PH metre kullanımı gibi basit dijital aletlerin çiftçiler tarafından kullanılması teşvik edilmelidir.
8. **Aşırı gübrelemenin engellenmesi** amacıyla toprak laboratuvarları etkin şekilde kullanılmalı, laboratuvarların analiz sonuçları denetlenerek laboratuvarlara olan güven artırılmalıdır.
9. **Toprakların organik madde miktarını arttıracak** uygulamalar teşvik edilmeli ve pilot projelerle ve araştırma ve yaygınlaştırma çalışmalarıyla desteklenmelidir.
10. **Sentetik gübreye alternatif yöntemlerin** (hayvansal üretim kaynaklı gübre, yeşil gübreleme, organik gübre) kullanılabilmesi için gerekli altyapı ve eğitim desteği verilmelidir.
11. **Zirai ilaçlara alternatif uygulamaların** teşviki hem pilot projelerle hem araştırma ve yayım çalışmalarıyla desteklenmelidir.

12. Akaryakıt maliyetinin düşürülmesi ve toprak sağlığının artırılması için öncelikle **“Azaltılmış Toprak İşleme”** ve **“Doğrudan Ekim”** teknikleri yaygınlaştırılmalıdır.
13. Yanlış sulama nedeniyle tuzlanma, erozyon ve verim kayıplarının önlenmesi için **modern sulama yöntemleri** yaygınlaştırılmalı ve gerekli **altyapı yatırımları** teşvik edilmelidir. Bu durumu destekler biçimde optimal su kullanımı için arazi düzeyinde eğitimler düzenlenmelidir.
14. Maliyetin yanı sıra ürün kalitesini de olumsuz etkileyen **bilinçsiz, zamansız ve yanlış hasat kimyasalları kullanımını** engellemek için eğitimler düzenlenmelidir.
15. **İlaç ve bayilerinin etkinliği** sınırlandırılmalı, ilaçlama kararları uzman danışmanlarca reçetelendirilmeli, **ilaç bayileri denetimleri** arttırılmalıdır.
16. **Tarım ilaçları satışı** barkod sistemine göre yapılmalı, çiftçiler ruhsatlı ilaçları T.C. Kimlik No ile ve ÇKS'deki ürünlerine göre alabilmeli ve zirai ilaçlar eczanelerdeki gibi izlenebilmelidir.

b. Verim ve kalite kayıpları

17. Kapsamlı bir **eğitim ve yayım projesi** hazırlanıp uygulanmalı, bu bağlamda hasat döneminde ulusal ve yerel tv kanallarında yayınlanacak kamu spotları, sokak tanıtımları vb araçlarla desteklenen bir kampanya düzenlenmelidir.
18. Uğranılacak verim ve kayıplarının önemi nedeniyle Thidiazuron etkin maddeli yaprak döktürücülerin yasaklanması kararı yeniden gözden geçirilerek değiştirilmelidir.
19. **Yerli ıslah pamuk çeşitleri tohumculuğu** vergi muafiyeti,...vb teşviklerle desteklenmelidir.
20. Ürün verim ve kalitesini düşürmenin yanı sıra, GDO bulaşmasına yol açmak suretiyle ülkemiz pamukçuluğu ve bu bağlamda tekstil sanayimiz için büyük bir gelecek vadeden GMO Free Turkish Cotton garanti markamız için büyük tehdit oluşturan **kaçak tohum kullanımı** acilen alınacak sıkı önlemlerle sonlandırılmalıdır.
21. **Makinalı Pamuk Hasadı yönetmeliği** Aydın'daki pilot uygulamadan elde edilen deneyim ışığında güncellenerek diğer pamuk bölgelerini de kapsayacak şekilde uygulanmalıdır.
22. **Çırçır işletmelerinin** günümüz ihtiyaçlarına uygun hale getirilmesi sağlanmalı, ayrıca mevcut çalışma usul ve esasları gözden geçirilerek güncellenmelidir.
23. Bütün işletmelerin ön temizleme ve kurutma üniteleriyle donatılmaları, ayrıca depolama kapasitelerinin işledikleri ürün miktarı ve çeşitliliğine uygun hale gelmesi sağlanmalıdır.
24. Kapasiteye göre çalıştırılması zorunlu **Çırçır Ustası** ve **Pamuk Ustası** sayıları belirlenip istihdamları sağlanmalıdır

25. **Yangın risklerine** karşı alınacak önlemler listesi oluşturularak, işletme içinde bulunması zorunlu yangın tüpü, köpük makinesi sayıları; su tankı ve yer üstü hidrant sayı ve büyüklükleri belirlenmeli, yağmurlama sistemleri, jeneratör vb ekipmanları bulundurma zorunluluğu getirilmelidir.
26. **Elektronik kantarların** maliyeye e-devlet üzerinden entegrasyonu yapılarak, işletmelere giren ve çıkan ürünlerin anlık takibi sağlanmalıdır.
27. Kütlü ve lif pamukta ürün güvenliği ve denetimini sağlamak amacıyla hazırlanmış olan **“Pamukların Kontrolüne İlişkin Tebliğ (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2012/25)”** ile **“Pamukların Standardizasyonuna İlişkin Tebliğ (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2012/27)”** günümüz şartlarına göre yenilenmeli ve mutlak surette uygulanması sağlanmalıdır.
28. Pamuğun araziden çırçır işletmesine sevkinin, ayrıca kalitesinin ve desteklemelerin takibi için ve çırçır işletmelerinin kalite ve standardizasyonu ile ilgili Tarım ve Orman Bakanlığına da bazı yetkilendirmeler verilmeli; hasat sezonunda denetimler yapılmalıdır.

c. Desteklerinin etkinleştirilmesi ve pazarlama

29. Pamuk politikalarının belirlenmesi ve uygulamasında **ilgili bakanlıklar vd kurumlar arasında koordinasyon** sağlanmalıdır.
30. **Pamuk ekim alanlarının ve rekoltenin** uydu teknolojilerinden yararlanılarak parsel bazında **hızlı ve güvenli tahminini** sağlayan bir ağ kurulmalıdır.
31. Pamuk ekim tahminleri ÇKS ve Tapu kayıtlarından alınan Parsel Tanımlarıyla birlikte TİKAS ile entegre edilerek yürütülmelidir.
32. **Destekleme miktarı** ülkesel üretim maliyetleri ile küresel ürün fiyatlarının güvenilir tahminlerine göre belirlenerek **sezon öncesinde ilan edilmeli**; sezon boyunca, özellikle tarla verimi ve üretim maliyetlerinde, beklenmedik olumsuzlukların ortaya çıkması halinde **sezon sonunda revize edilmelidir**.
33. Destekleme **en az 3** tercihan **5 yıllık** süre için duyurularak uygulanmalıdır.
34. Desteklemenin orta ve uzun vadeli stratejik kalkınma planları kapsamında pamuk tarımı ve pamuğa dayalı THG vd sanayilerimizin gelişmesinde **etkin bir kaldıraç olarak kullanılabileceği** dikkate alınmalıdır.
35. Sezon boyunca ve sezon sonunda **üretilen ve denetlenen pamuk balya kayıtları ile üretim sonuçları** karşılaştırılarak ilan edilmelidir.
36. Pamuk Lisanslı Depoculuk Sisteminin gelişmesi için **depo kirası destekleri** arttırılmalıdır.
37. Üreticilerin önündeki diğer büyük bir engel de kütlü pamuklarını lif haline getirmek için aldıkları çırçırılama hizmetinin %18 KDV'ye tabi olmasıdır. Bu engelin ortadan kaldırılması için **çırçırılama hizmetinde KDV oranı %1'e** düşürülmelidir

38. **Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri** lisanslı depoculuk desteklerinden yararlanamamaktadır. Tariş, Çukobirlik, Antbirlik gibi tamamen üreticilerden oluşan bu kooperatiflerin sistem dışında kalması lisanslı depoculuktan beklenen yararların tabana yayılmasını engellemektedir. İlgili yönetmelikte yapılacak bir düzenleme ile bu yanlış acilen düzeltilmelidir.
39. Mevcut uygulamada çırçır işletmeleri de lisanslı depoculuk desteklerinden yararlandırılmamaktadır. Çırçır işletmelerine **analiz desteği** verilerek bunların da sisteme katılmaları ve bunlar sayesinde lisanslı depoculuk hizmetine erişemeyen küçük çiftçilerin dolaylı olarak sistemden yararlanmaları sağlanmalıdır.
40. Lisanslı depoculuk kapasitesinin artırılması ile **Ürün İhtisas Borsası** etkin şekilde çalıştırılabilir. Böylelikle hem üretici ürününü yıl içerisinde yayarak satma şansına, tekstil işletmeleri ise daha uzun soluklu ticari bağlantı yapma şansına sahip olacaktır.
41. Ürün İhtisas Borsasının biran önce hayata geçirilmesi sağlanmalıdır.

d. Sürdürülebilirlik ve Farkındalığın Geliştirilmesi

42. **Ulusal Tarımsal Sürdürülebilirlik Stratejisi** belirlenmeli ve destekleme, Ar-Ge, Eğitim ve Yayım faaliyetleri ve yatırımları bu stratejiye uygun şekilde yürütülmelidir.
43. **Pamukta Sürdürülebilirlik Standardı** hazırlanmalı ve bu standart İyi Tarım Uygulamaları (İTU), GMO Free Turkish Cotton Garanti markası Standardı gibi ulusal ve BCI gibi uluslararası diğer standartlarla eşleştirilmeli ve bu standardı uygulatacak ve denetleyecek mekanizmalar kurulmalıdır.
44. **Organik pamuk ve İyi Pamuk Uygulamaları (İPUD)** kapsamında üretim yapan çiftçiler prim, sertifikasyon giderlerine katılım vb yöntemlerle desteklenmelidir.
45. **GMO Free Turkish Cotton garanti markasının** tanıtım ve kullanımı teşvik edilmelidir.
46. İlgili standartlarda gerekli düzenlemeler yapılarak **Organik Tarım** ve **İyi Tarım Uygulamaları yönetmelikleri** kapsamında üretilen kütlü pamukların Kontrol ve Sertifikalandırma sürecinin, **isteğe bağlı olarak**, çırçırılama aşamasından itibaren **'GMO Free Turkish Cotton Garanti Markası Standardı'**na uygun olarak sürdürülmesini, buna karşılık markanın Kontrol ve Sertifikalandırma sürecinin ise **zorunlu olarak** sadece söz konusu kütlü pamuklarla başlaması sağlanmalıdır.

Bertan Balçık
Ulusal Pamuk Konseyi
Yönetim Kurulu Başkanı
4 Ocak 2022

Prof. Dr. Hakkı Ünal Evcim
Ulusal Pamuk Konseyi
Genel Sekreteri